

از شبکه آریانا سنجین

ارزیابی سفر بن سلمان به آمریکا؛ شتابان در پی قدرت

مقالات

فروردین ۱۳۹۷

الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

اندیشکده راهبردی تبیین

مجموعه گزارش راهبردی

ارزیابی سفر بن سلمان به آمریکا؛ شتابان در پی قدرت

وبگاه اندیشکده : www.Tabyincenter.ir

نشانی : تهران، اقدسیه، خیابان شهید موحد دانش، خیابان نسترن، پلاک ۳۲، واحد ۱۱

کد پستی : ۱۹۵۷۶۶۴۷۳۱

تلفن : ۲۶۱۵۳۳۲۹

نمابر : ۲۶۱۵۳۳۳۹

فهرست

۶	۱. مقدمه
۷	۱- ارزیابی اظهارات بن سلمان درباره رژیم صهیونیستی و فلسطین
۷	۱-۱- نوع رابطه با رژیم صهیونیستی
۸	۱-۲- نوع رابطه با آمریکا
۹	۱-۳- نوع رابطه با ایران و محور مقاومت
۱۱	۲- ارزیابی اظهارات بن سلمان درباره حضور منطقه‌ای ایران و تروریسم
۱۳	۳- ارزیابی اظهارات بن سلمان درباره برجام
۱۵	جمع‌بندی
۱۶	منابع

۱. مقدمه

حمد بن سلمان ولیعهد جوان و قدرت طلب عربستان سعودی در سفری طولانی و کم سابقه به ایالات متحده آمریکا، با شخصیت‌های بسیاری که در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، امنیتی و رسانه‌ای فعال هستند، دیدارهای رسمی و غیررسمی داشته است. علاوه بر این او با دو رسانه‌ی «آتلانتیک» و «وال استریت ژورنال» نیز مصاحبه کرده است. با توجه به تعداد بالای دیدارها و هم‌چنین اظهارات قابل تأملش در مصاحبه‌های صورت گرفته، به نظر می‌رسد ضروری است نگاهی تحلیلی، دسته‌بندی شده و تا حد امکان جامع به آنچه در این سفر گذشته است، صورت گیرد. لذا نوشتار پیش رو در نظر تا اظهارات بن سلمان در موضوعات مهم و مرتبط با ایران و محور مقاومت را رمزگشایی و تحلیل نماید.

۱- ارزیابی اظهارات بن سلمان درباره رژیم صهیونیستی و فلسطین

بن سلمان در مدت حضور ۱۸ روزه‌ی خود در ایالات متحده آمریکا با نشریه‌ی آتلانتیک گفتگویی انجام داده و در مورد فلسطین و رژیم صهیونیستی مطالبی را بیان کرد که مهمترین قسمت این مطالب به این شرح است: «معتقدم که فلسطینیان و اسرائیلی‌ها حق داشتن سرزمین خود را دارند؛ اما باید یک توافق صلح داشته باشیم تا ضمن ارائه ثبات برای همه‌گان، روابط نیز عادی‌سازی شود... ما البته نگرانی‌های دینی درباره سرنوشت مسجدالاقصی در قدس و درباره حقوق مردم فلسطین داریم. این معضلات ماست... ما هیچ مشکل دیگری با هیچ کسی (صهیونیست‌ها) نداریم ما مشکلی با یهود نداریم و محمد(ص) با یک زن یهود ازدواج کرد. ما یهودیان بسیاری در عربستان می‌یابیم که از آمریکا و اروپا به کشور آمده‌اند... ما منافع مشترک زیادی با اسرائیل داریم و اگر توافق صلح حاصل شود منافع بسیار بیشتری بین اسرائیل و کشورهای شورای همکاری خلیج (فارس) و کشورهایمانند مصر و اردن به وجود خواهد آمد»

اظهارات مذکور بن سلمان در رابطه با فلسطین و رژیم صهیونیستی در سه سطح قابل تحلیل است عبارت‌اند از؛ نوع رابطه با رژیم صهیونیستی، نوع رابطه با آمریکا و نوع رابطه با ایران و محور مقاومت که در ذیل به هر سه سطح یاد شده مختصر پرداخته خواهد شد.

۱-۱- نوع رابطه با رژیم صهیونیستی

دو گزاره در رابطه با این اظهار نظر، مهم و تأثیرگذار به نظر می‌رسد که می‌تواند دارای پیامدهای ایجابی برای رژیم صهیونیستی باشد. یکی از این گزاره‌ها به رسمیت شناختن «سرزمین» برای صهیونیست‌ها و دیگری «عادی سازی روابط» در پوشش حاصل شدن منافع اقتصادی برای

جمیع کشورهای موافق با سازش است. هر دو این گزاره‌ها به نوعی خدمت به صهیونیست‌ها محسوب می‌شوند و می‌توانند روند عادی سازی روابط را تسریع و تسهیل ببخشند. چراکه اکنون عربستان به طور مستقیم و غیر مستقیم بر سیاست خارجی برخی دولت‌های منطقه تأثیر می‌گذارد. به عبارتی این دولت‌ها تابع دستورات و اوامر ریاض هستند که هر یک به نحوی و با توجیهی گرد او جمع شده‌اند. برخی اقتصادشان در گرو حمایت عربستان است که می‌توان به مصر اشاره کرد. برخی امنیت و موجودیتشان را در سایه چتر امنیتی ریاض تعریف کرده‌اند که بحرین و دولت مستعفی یمن در این باره مثال‌های مناسبی هستند و برخی به واسطه در امان ماندن از تهدیدات و رفتار قهرآمیز و «دیپلماسی منفی» آل سعود ناگزیر به تبعیت از ریاض هستند. از طرفی «دیپلماسی دلار» نیز در این تبعیت و راهبرد حامی-پیرو نقش غیر قابل انکاری دارد. در این چارچوب می‌توان به سودان، جیبوتی و سایر دولت‌های کوچک اشاره کرد. بنابراین این به رسمیت شناختن و به تبع آن تبعیت جبری رژیم‌های تابع می‌تواند موجی از عادی سازی با رژیم صهیونیستی را به راه بیندازد که مطلوب رژیم صهیونیستی است. (۱) اگرچه دولت‌های مزبور هر کدام به نحوی با رژیم صهیونیستی روابط و همکاری‌های پنهانی در حوزه امنیتی، اطلاعاتی و اقتصادی داشتند اما این اظهار نظر و به رسمیت شناختن آشکار می‌تواند روابط را از سطح پنهان به سطح عیان آورده و در بلندمدت آرمان فلسطین و انگاره و ایستار غاصب بودن رژیم صهیونیستی را به تضعیف کند.

۱-۲- نوع رابطه با آمریکا

دولت دونالد ترامپ به شدت به دنبال پایان دادن به مسأله فلسطین است. معتبرتر شدن تهدیدات محور مقاومت در مرز سرزمین‌های اشغالی برای صهیونیست‌ها، این مطالبه ترامپ

را دو چندان کرده است. از طرفی لابی و حضور گسترده صهیونیست‌های ذی‌نفوذ در دولت ترامپ اهرم فشار و مکانیزم اثرگذار دیگری است که ترامپ را وادار کرده با جدیت به مسأله فلسطین ورود نموده و تلاش کند این بحران ۱۰۰ ساله را به نفع صهیونیست‌ها فیصله دهد. از جمله صهیونیست‌های دولت ترامپ می‌توان به «جرد کوشنر»، «دیوید فردیدمن»، «جیسون گرینبلات»، «استفن منوچین»، «استفن مولر»، و چهار شخصیت یهودی دیگر اشاره کرد که پست‌های کلیدی و نسبتاً تأثیرگذار دولت ترامپ را در اختیار دارند. (۲) با این وجود دولت ترامپ نمی‌تواند به طور یکجانبه به مسأله فلسطین و رژیم صهیونیستی خاتمه دهد. چراکه یکجانبه‌گرایی در این موضوع با مخالفت دولت‌ها و افکار عمومی جهان عرب مواجه شده و ورود سایر متغیرهای مداخله‌گر، تلاش ترامپ برای پایان دادن به بحران را عقیم می‌گذارد. لذا نیاز به متغیر دیگری است که در درون جهان عرب به تأثیرگذاری و مداخله‌گری بپردازد. به نظر ترامپ بن سلمان در شرایط کنونی بهترین گزینه است که می‌تواند به عنوان متغیر درونی، ندای سازش با صهیونیست‌ها را سر داده و این امر را راهبری کند. چراکه بن سلمان برای فردای پادشاهی و برای در امان ماندن از معضلات و مشکلات پیش رو نیاز به حمایت قاطع آمریکا دارد. بن سلمان به درستی این را درک کرده که آمریکا نقش و اثرگذاری غیر قابل انکاری در ثبات و رشد اقتصادی و سیاسی عربستان دارد.

۱-۳- نوع رابطه با ایران و محور مقاومت

هدف دیگر محمد بن سلمان از اظهارات مذکور در رابطه با فلسطین و رژیم صهیونیستی و به رسمیت شناختن این رژیم، نشانه رفتن ایران و محور مقاومت در منطقه است. بن سلمان به درستی درک کرده که دال مرکزی گفتمان انقلاب اسلامی در طول این سال‌ها مبارزه با استکبار

جهانی یعنی آمریکا و رژیم صهیونیستی در منطقه بوده است. لذا همین موضوع باعث شده دولت‌ها و جنبش‌هایی حول این دال گفتمانی انقلاب اسلامی جمع شده و محور مقاومت را تشکیل دهند. به عبارتی هدف تمامی اجزا و استوانه‌های محور مقاومت در غایت، مبارزه با رژیم صهیونیستی به عنوان اولویت نخست و مواجهه با آمریکا در منطقه در اولویت دوم است. به زعم بن سلمان آنچه اجزای محور مقاومت را کنار هم قرار داده و به فعالیت مشترک واداشته، آرمان فلسطین و امید به بازپس‌گیری سرزمین‌های اشغالی است. اما این محور برای عربستان به عنوان سرکرده محور سازش تهدیدها و ناکامی‌های فراوانی ایجاد نموده که انصارالله به عنوان تهدید کننده عمق استراتژیک و محیط امنیتی ریاض، مطالبه مردم بحرین برای خروج از سلطه آل سعود و آل خلیفه و متعاقب آن پیوستن به محور مقاومت، حضور حزب‌الله در لبنان و محدود شدن سعودی‌ها در این کشور، همراهی عراق و سوریه با ایران و پشت کردن به سعودی‌ها، تنها بخشی از این تهدیدها و ناکامی‌هایی است که نفس وجود محور مقاومت بر سعودی‌ها تحمیل کرده است. فلذا بن سلمان با نشانه رفتن فلسطین و تلاش برای پایان دادن به این موضوع که به نوعی فلسفه وجودی محور مقاومت محسوب می‌شود، به دنبال فروپاشاندن شیرازه این محور است. بن سلمان چنین تصور می‌کند که اگر مسأله فلسطین به عنوان دال مرکزی گفتمان محور مقاومت حل شود عملاً ماهیت وجودی این محور زیر سؤال می‌رود. چرا که دیگر موضوعی نیست که آن‌ها با مبنا قرار دادن آن حول یکدیگر جمع شوند.

۲- ارزیابی اظهارات بن سلمان درباره حضور منطقه‌ای ایران و تروریسم

بن سلمان در یک ماه دوره‌گردی خود در کشورهای غربی مدام به ایران حمله کرد. به طوری که چه در رایزنی با مقامات غربی و چه در گفتگو با رسانه‌ها تهدید ایران را برجسته کرده و مباحث و اتهامات غیر قابل قبولی را به ایران نسبت داد. وی چندین بار رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران را با هیتلر دیکتاتور آلمان در دهه چهل میلادی مقایسه کرد که به دنبال «کشورگشایی» و بلعیدن منطقه است! همچنین در اظهار نظر دیگری، ایران، اخوان المسلمین، حماس و گروه‌های تروریستی چون القاعده را هم‌کاسه کرده و به عنوان مثلث شرارت معرفی کرد. هم‌راستا با بن سلمان «عادل الجبیر» وزیر خارجه تندرو سعودی نیز در کنفرانس خبری فرانسه منطقه را به دو محور تقسیم کرد که یک محور به دنبال ثبات، امنیت و رشد اقتصادی است که رهبریت آن با عربستان بوده و محور «خیر» است و محور دیگر که تخریب و ویرانی منطقه را دنبال می‌کند و رهبری آن را ایران بر عهده داشته و طبق ادعای الجبیر محور «شر» است.

تحلیل اظهارات مذکور هدفمندی آن را به نمایش می‌گذارد؛ اهدافی که آمریکا و عربستان در همکاری و هم‌پوشانی رسانه‌ای و عملیاتی به دنبال دستیابی به آن‌ها هستند. وجه مقایسه و تشابه رهبر معظم انقلاب با هیتلر رهبر آلمان از نظر بن سلمان «کشورگشایی» و میل به «امپریالیسم» است. به عبارتی ولیعهد سعودی با این تصویرسازی از رهبر انقلاب درصدد مخابره این پیام به جهان است که اگر جلوی فعالیت‌های ایران در منطقه گرفته نشود ایران به رهبری امام خامنه‌ای (حفظه الله) عن‌قریب منطقه را ضمیمه‌ی امپراتوری خود خواهد کرد. این شبیه‌سازی به نوعی هشدار به جامعه جهانی است که باید جلوی ایران را گرفت قبل از آن که تمامیت‌خواهی منطقه‌ای ایران وضعیت را به نقطه‌ای برساند که جنگ را اجتناب‌ناپذیر سازد. در همین زمینه و هم‌راستا با اهداف بن سلمان از این مقایسه، «گریگوری اساتریان» نویسنده روسی و کارشناس

مسائل غرب آسیا در روزنامه روسی «وزگلیاد» از «جنگ اسلامی بزرگ» خبر داده است. وی با مبنا قرار دادن اظهارات اخیر بن سلمان و مقایسه رهبر ایران با هیتلر از سوی ولیعهد سعودی چنین نتیجه‌گیری کرده که طبق گفته‌های بن سلمان، هیتلر به دنبال هیمنه و تسلط بر جهان بود که با «جنگ بزرگ» متوقف شد و ایران نیز به دنبال تسلط بر جهان پیرامون است که توقف آن نیاز به «جنگی بزرگ» دارد. (۳)

از طرفی، هدف دیگر بن سلمان از این مقایسه و مثلث و محور شرارت نامیدن ایران، دنبال کردن پروژهای «ایران‌هراسی» است. غایت ایران‌هراسی ایجاد اجماع جهانی برای تحدید، تحریم و در نهایت به راه انداختن جنگ علیه ایران است. پروژهای که در حمله آمریکا به عراق و مسأله‌ی هسته‌ای ایران نیز از سوی غربی‌ها به ویژه آمریکا به کار گرفته شد.

به زعم نگارنده در کنار ایران قرار دادن اخوان المسلمین به عنوان عضوی از مثلث شرارت خود پروژه سنگین دیگری است که با هماهنگی آمریکا و عربستان در دو سطح داخلی عربستان و سطح منطقه‌ای دنبال می‌شود و درصدد دستیابی به اهداف مشخص و معینی است که از موضوعیت این نوشتار خارج است. اما همین اشاره مکفی است که عربستان و آمریکا در پروژهای هماهنگ به دنبال سکولاریزه کردن بستر داخلی عربستان در سطح خرد و بستر منطقه در سطح کلان هستند. لذا در این راستا هر نوع اسلام سیاسی حتی از نوع اخوانی را مانع تحقق پروژهای خود می‌دانند. در این حمله به اخوان متغیرهای دیگری چون ایستادگی جریان اصیل اخوان بر آرمان فلسطین، ضد آمریکایی و ضد سکولار بودن آن‌ها و... نیز دخیل هستند. البته اختلاف و بحران با قطر نیز در حمله به اخوان نمی‌تواند بی‌تأثیر باشد. هر کدام از این مباحث گفته شده قابلیت این را دارند که در مقاله‌ای مجزا مورد بررسی قرار گیرند.

۳- ارزیابی اظهارات بن سلمان درباره برجام

عربستان بعد از موج جدید قدرت‌گیری ایران در منطقه که از سال ۲۰۰۳ و همزمان با سقوط صدام دیکتاتور معدوم عراق شروع شده و تا کنون نیز ادامه دارد، همواره برای مقابله و مواجهه با این قدرت‌گیری به دنبال جنگ و رویارویی نظامی با ایران بوده است. اما خود به تنهایی توان و ظرفیت محقق کردن این امر را نداشته است. لذا دست به گریبان غربی‌ها به ویژه آمریکا بوده تا برای جلوگیری از نفوذ و حضور بیش از پیش ایران در منطقه به این کشور حمله کنند. ریاض حاضر بوده حتی هزینه این حمله نظامی و سرنگونی دولت ایران را نیز بپردازد. به طور مثال بر اساس اسناد افشا شده ویکی‌لیکس «ملک عبدالله» پادشاه پیشین عربستان در سال ۲۰۰۸ خواستار حمله نظامی آمریکا به ایران شده و از «رویان کروکر» سفیر وقت آمریکا در عراق و ژنرال «دیوید پترائوس» خواسته تا «سرافعی را قطع کنند».

فلذا حمله به ایران، چه از سوی خود ریاض و متحدان منطقه‌ایش و چه از سوی دولت‌های غربی همواره گزینه مطلوبی برای سعودی‌ها بوده و هست. در جریان مذاکرات هسته‌ای موسوم به برجام نیز عربستان مخالف سرسخت حاصل شدن توافق بود و امید داشت مذاکرات به نتیجه نرسیده و آمریکا و رژیم صهیونیستی از گزینه نظامی و متعاقب آن حمله به ایران برای نابودی زیرساخت‌های هسته‌ای کشور اخیرالذکر استفاده کنند. حتی در روزهای منتهی به توافق، طرفین اعلام کردند که در مذاکرات گره ایجاد شده و هر آن امکان ترک میز مذاکره وجود دارد که بعدها مشخص شد عامل اصلی ایجاد کننده‌ی گره مذکور سعودی‌ها و دلارهای آن‌ها بوده است.

اکنون نیز عربستان به دنبال برهم زدن توافق برجام است. به‌طور مثال بن سلمان و دستگاه سیاست خارجی عربستان در دیدار با ترامپ و مقامات آمریکایی به خلاءها و نقص‌های فاحش

برجام و راه‌گریز ایران در حرکت به سمت هسته‌ای شدن از رهگذر توافق برجام اشاره کرده و خواستار بازنگری در آن شده‌اند. به عبارتی عربستان می‌داند که هرگونه بازنگری در برجام ماهیت آن را تهدید کرده و ایران را به خروج از آن مجبور می‌کند. این مسئله در چارچوب ادراکی سعودی‌ها یعنی تلاش سریع ایران برای رسیدن به نقطه قبل از برجام (موضوعی که به کرات مورد اشاره مقامات ایرانی نیز قرار گرفته است) و متعاقب آن مطرح‌شدن مجدد حمله به ایران از سوی آمریکا و رژیم صهیونیستی. به‌زعم بن سلمان برنامه هسته‌ای اوج تنش آمریکا و ایران بود که قابلیت تبدیل شدن به جنگ را داشت که برجام این قابلیت را خنثی کرد. لذا بازگشت دوباره به نقطه تنش با عبور طرفین از برجام میسر است. راهکار دیگر بن سلمان برای خروج ایران از برجام و بازگشت به میدان تنش مطرح کردن تحریم سخت و جدید علیه ایران است. بن سلمان و عادل الجبیر بارها در دیدار با مقامات آمریکایی و در مصاحبه با رسانه‌ها بلافاصله بعد از اشاره به نواقص برجام، به اعمال تحریم‌های جدید علیه ایران اشاره کرده‌اند. تحریم‌هایی که می‌تواند در صورت مغایرت و منافات با مفاد برجام به خروج ایران از این توافق منجر شده و گزینه نظامی را مطرح کند که به‌شدت مطلوب سعودی‌ها است.

جمع‌بندی

بررسی و واکاوی اظهارات بن سلمان در سفر به آمریکا نشان می‌دهد که عربستان و آمریکا در هماهنگی با یکدیگر به دنبال پیاده کردن برنامه‌ها و پروژه‌های پیچیده و خطرناک برای منطقه غرب آسیا هستند. در این یادداشت سعی شد حتی‌المقدور از این پروژه‌های خطرناک رمزگشایی شود. به‌زعم نگارنده مرکز ثقل و راهبردی این پروژه‌ها مبارزه با هر نوع اسلام سیاسی در منطقه است. حمله به اخوان المسلمین و هم‌ردیف قرار دادن آن با ایران در این چارچوب قابل‌ارزیابی است. آمریکا به این نتیجه رسیده که اسلام سیاسی موانع بسیاری برای راهبردهای این کشور در منطقه ایجاد کرده که یکی از آنها ممانعت از موفقیت طرح‌های واشنگتن برای پایان دادن به مسئله فلسطین است. از طرفی واشنگتن بیش از یک دهه است که تلاش می‌کند دموکراسی آمریکایی را به منطقه غرب آسیا تجویز و تحمیل کند که بزرگ‌ترین مانع تحقق این امر، اسلام سیاسی از نوع انقلاب اسلامی و سپس اخوانی بوده است. لذا اکنون باروی کار آمدن شخصیت رادیکالی چون بن سلمان و بازیگری فرد دیگری چون بن زاید به دنبال محقق کردن رویای دیرینه خود در منطقه است. به اعتقاد ترامپ، بن سلمان و بن زاید مهره‌های خوبی برای پیاده کردن راهبردهای آمریکا در منطقه هستند.

منابع

۱-ن.ک: سعید ساسانیان، «پیامدهای مخرب همگرایی عربستان سعودی و رژیم صهیونیستی

بر امنیت ملی ایران چیست»، منتشر شده در اندیشکده راهبردی تبیین، بازیابی در پیوند زیر:

<http://www.tabyincenter.ir/qadim/index.php/menu-examples/child-items-5/1395051103>

۲-ن.ک: «پازده یهودی دولت ترامپ»، منتشر شده در اندیشکده راهبردی تبیین، بازیابی

در پیوند زیر:

<http://tabyincenter.ir/19928/>

۳-«السعودیه تستعد لحرب عظیمه»، بازیابی در پیوند زیر:

<https://arabic.rt.com/press/936904>

بررسی و واکاوی اظهارات بن سلمان در سفر به آمریکا نشان می‌دهد که عربستان و آمریکا در هماهنگی با یکدیگر به دنبال پیاده کردن برنامه‌ها و پروژه‌های پیچیده و خطرناک برای منطقه غرب آسیا هستند.

نشانی مادر شبکه‌های اجتماعی

@Tabyincenter

Tabyincenter.ir

نشانی پایگاه اینترنتی:

۰۲۱ - ۲۶۱۵۳۲۳۹

شماره تماس جهت اعزام سخنران: